UZLUKSIZ TA’LIM TIZIMIDA O‘SMIRLARNI KASBGA YO‘NALTIRISH JARAYONIDA MAHALLADA PSIXOLOGIK XIZMAT SAMARADORLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI

Xakimova N.B.,
GulDU o‘qituvchisi,
hakimovanasiba392@gmail.com
Toxirova S.R.,
GulDU talabasi

Annotatsiya. mazkur tezisda uzluksiz ta’lim tizimi sharoitida o‘smirlarni kasbga yo‘naltirishda mahallada amalga oshiriladigan psixologik xizmat faoliyatining samaradorligini oshirish yo‘llari tahlil qilinadi. Shuningdek, psixologik yordamning shakllari, usullari va psixologik imkoniyatlar asosida amalga oshiriladigan yondashuvlar ochib beriladi.

Kalit so‘zlar: yosh avlod, to‘g‘ri kasb tanlash, jamiyat uzluksiz ta’lim, maktabgacha ta’lim, umumiy o‘rta ta’lim, o‘rta maxsus va oliy ta’lim, kasbga yo‘naltirish, uzviy va tizimli yo‘l, psixologik xizmat, asosiy ko‘makchi, o‘zini anglash, hayotiy tanlov, ijtimoiy muhit, individual qiziqish.

Annotation. this article analyzes ways to improve the effectiveness of psychological service activities carried out in the neighborhood in the professional orientation of adolescents in the conditions of the system of continuing education. Also, approaches are revealed, which are carried out on the basis of forms, methods and psychological capabilities of psychological assistance.

Keywords: young generation, choosing the right profession, community continuing education, preschool education, general secondary education, secondary special and higher education, vocational guidance, continuous and systematic path, Psychological Service, basic assistant, self-awareness, Life Choice, social environment, individual interest.

Yosh avlodning to‘g‘ri kasb tanlashi — jamiyat taraqqiyotining barqaror va uzoq muddatli kafolatidir. Bugungi kunda uzluksiz ta’lim tizimining har bir bosqichida — maktabgacha ta’lim, umumiy o‘rta ta’lim, o‘rta maxsus va oliy ta’limda — kasbga yo‘naltirish ishlari uzviy va tizimli yo‘lga qo‘yilmoqda. Bu jarayonda mahalla tizimi orqali ko‘rsatiladigan psixologik xizmatlar asosiy ko‘makchi vosita sifatida qaralmoqda.

O‘smirlik — bu o‘zini anglash, jamiyatda o‘z o‘rnini topish va hayotiy tanlovlar davri bo‘lib, bu davrda to‘g‘ri yo‘naltirish va psixologik ko‘mak katta ahamiyatga ega. Mahalla — bu eng yaqin ijtimoiy muhit bo‘lib, psixologik xizmatni joyida tashkil etish imkonini beradi. O‘smirlik davriga xos deviant xulq-atvor va ularni ijtimoiy moslasha olmaslik (dezadaptatsiya) muammosi kuchayib borish xususiyatiga ega ekanligi bois ham juda dolzarbdir.

Mahalladagi psixologik xizmat bir qator vazifalarni bajaradi bularga, o‘smirlarning individual qiziqishlari va qobiliyatlarini aniqlash, kasbga bo‘lgan munosabat va motivatsiyani shakllantirish, qaror qabul qilishda psixologik yordam ko‘rsatish.

Psixologik xizmat samaradorligini oshirishda bir qator imkoniyatlardan foydalanish mumkin:

- Diagnostik vositalar, kasbiy moyillikni aniqlovchi psixologik testlar, shaxsiy tip va temperamentni o‘rganuvchi anketalar va o‘z-o‘zini baholash va motivatsiya darajasini aniqlash metodlari.

- Konsultativ xizmatlar, individual va guruhiy maslahatlar, kasb tanlashga oid muammolarda psixologik ko‘mak, ota-ona va pedagoglar bilan maslahatlashuvlar.

- Psixoprofilaktika va rivojlantiruvchi ishlar, kasb tanlashga oid treninglar, o‘smirlar uchun o‘zini anglash va qaror qabul qilish ko‘nikmalarini rivojlantirish mashg‘ulotlari, stressni yengish va ijtimoiy moslashuvni kuchaytirishga qaratilgan psixologik mashqlar.

Mahalla va uzluksiz ta’lim hamkorligida mahalla va ta’lim muassasalari o‘rtasidagi uzviy aloqa o‘quvchi shaxsini har tomonlama o‘rganish va uni samarali kasbga yo‘naltirish imkonini yaratadi. Jumladan, mahalla psixologi va maktab psixologi hamkorlikda kuzatuv va tahlil olib boradi, ota-onalar uchun o‘quv seminarlar o‘tkaziladi, hududdagi ish beruvchilar ishtirokida kasb ko‘rgazmalari tashkil etiladi. Ota-onalar farzandlari bilan ularning yosh davri xususiyatlarini hisobga olgan holda ko‘proq muloqot qilishlari, ularni qiziqtirayotgan voqea-hodisalar haqida suhbatlashishlari tavsiya etiladi.

Amaliy tavsiyalarga har bir mahallada yoshlar bilan ishlaydigan psixologik maslahat punktlarini tashkil etish, maktab va mahalla o‘rtasida uzviy aloqani kuchaytirish, kasb tanlash bo‘yicha ota-onalar uchun psixologik treninglar o‘tkazish, mahalliy ishlab chiqarish korxonalari bilan hamkorlikda kasbiy amaliyotlar uyushtirishni kiritishimiz mumkin.

O`smirlarni to‘g‘ri kasbga yo‘naltirish — ularning nafaqat individual rivoji, balki jamiyatning barqaror kelajagini ta’minlovchi muhim omildir. Mahalla tizimi orqali psixologik xizmatni yo‘lga qo‘yish bu borada samarali mexanizm bo‘lib

xizmat qilishi mumkin. Bu esa, yoshlarning o‘z salohiyatini to‘liq ro‘yobga chiqarishiga va ijtimoiy faolligini oshirishga zamin yaratadi.

Uzluksiz ta’lim tizimida o‘smirlarni kasbga yo‘naltirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan ishlarda mahallada psixologik xizmatni samarali yo‘lga qo‘yish zarurdir. Buning uchun mavjud psixologik imkoniyatlardan kompleks tarzda foydalanish, mahalla-ta’lim hamkorligini kuchaytirish va innovatsion yondashuvlar asosida psixologik xizmatni tashkil etish muhim ahamiyatga ega. Natijada yoshlarning o‘z imkoniyatlarini to‘g‘ri baholashi, hayotiy rejalari aniq bo‘lishi ta’minlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Karimova Z.M. Psixologiya asoslari. – T.: “Yangi asr avlodi”, 2020.

2. Jalolov J.J. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – T.: TDPU, 2019.

3. Sharipova S.X. Kasb tanlash psixologiyasi. – T.: O‘zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti, 2018.

4. G‘ulomov S.S. Mahalla institutining ijtimoiy-psixologik roli. – T.: Ijtimoiy fikr markazi, 2021.

5. Beknazarova M.Q. Uzluksiz ta’limda kasbga yo‘naltirish tizimi. – T.: Fan, 2022.